

Machiavelli: Om sit politiske mål – Italiens befrielse

Niccolo Machiavelli (1469-1527) var han både forsker, forfatter og politiker - bl.a. virkede han som embedsmand og udsending for sin fødeby Firenze. Efter en omvæltning i byen Firenzes styre i 1512 helligede Machiavelli sig helt sit litterære og videnskabelige arbejde, hvilket i 1513 resulterede i hans værk "Fyrsten" (udgivet 1532). Heri gav han gode råd til sin samtids fyrste ud fra et håb om, at den, der fulgte hans råd, ville kunne samle Italien til én stat fri for udenlandsk dominans.

10 Når jeg nu overvejer alt, hvad der er sagt i det foregående, og ved mig selv betænker, om de nuværende tider i Italien er således, at der er plads for en hæderkronet fyrste, og et sådant stof, at en forstandig og dygtig mand deraf kunne skabe en ny form, ham selv til ære og til gavn for alle Italiens folkeslag, da forekommer det mig, at så mange heldige omstændigheder træffer sammen til gunst for en ny hersker, at jeg ikke kender til noget andet tidspunkt, der mere har egnet sig dertil. [...] Landet, halvt livløst, [...] venter på den, der skal hele dets sår, og gøre en ende på røverierne og plyndringen i Lombardiet, på udsugningen og brandskatningen i kongeriget og i Toscana, og læge dets gamle, væskende sår. Vi ser det bønfulde Gud om at sende det en, der kan forløse det fra disse grusomheder og fra barbarernes overgreb; vi ser det også fuldt beredt til at følge det banner, som dets redningsmand måtte rejse; og intetsteds ser vi, at det for øjeblikket bedre kan rette sine forhåbninger end på Eders berømmelige hus.¹ [...]

[Det er ikke] noget under, at ingen af de fornævnte italienere har kunnet udrette, hvad man kan håbe Eders berømmelige hus vil udrette, og at det under så mange omvæltninger, i så megen krigstummel, bestandig synes som om, at krigerdygtigheden er gået tabt i Italien; thi dette skyldes, at dets gamle hærordning ikke er god, og at der ikke er opstået nogen, der har kunnet organisere en ny. Intet skaffer en mand, der har svunget sig selv i vejret, så megen ære, som de af ham gennemførte nye love og ordninger. Når disse ting er velbegrundede og bærer præg af storhed, gør de ham anset og beundret; og i Italien er der ikke mangel på stof, der kan modtage enhver form. Her er dygtighed nok i lemmerne, hvis den blot også var der i hovederne. Se på til tvekampene og småtræfningerne, hvor italienerne er overlegne med hensyn til kraft, behændighed og kløgt. Men så snart de samles og danner hære, viser disse egenskaber sig ikke; og alt det skyldes feltherrernes svaghed. [...]

Hvis derfor Eders berømmelige hus vil efterligne de udmærkede mænd, der befriede deres fædreland, er det fremfor alt nødvendigt, som egentligt grundlag for ethvert foretagende, at oprette sin egen hær, da man i så flad ikke kan få mere trofaste, ivrige eller bedre soldater. Og selvom de hver især er gode, ville de samlede alle være endnu bedre, når de ser sig anført af deres egen fyrste, forsørgede og hædrede af ham. Derfor er det nødvendigt at skabe en sådan hær, for med italiensk tapperhed at kunne forsvare sig imod de fremmede. [...]

Man må derfor ikke forsømme denne lejlighed, for at Italien, efter så lang tids forløb, kan få øje på sin befrier. Hvorledes skulle jeg kunne beskrive den kærlighed, med hvilken han ville blive modtaget i alle de provinser, som har lidt under de fremmedes syndflod, med hvilken hævn-tørst, med hvilken fast tro, med hvilken fromhed, med hvilke tårer! Hvilke porte ville lukke sig for ham? Hvilket folk ville nægte ham lydighed? Hvilken misundelse ville modsætte sig ham?

¹ Machiavelli henvender sig her til Medici-dynastiet i Firenze.

Hvilken italiener ville tøve med at følge ham? Enhver væmmes ved barbarernes herredømme. Så lad da Eders berømmelige hus tage denne sag i sin hånd med det mod og det håb, som en retfærdig sag indgyder, således at vores fædreland under Eders Banner kan blive herliggjort, og under dette tegn Petrarcas ord må blive opfyldt:

5

Dyd mod raseri
skal gribe til våben, og kampen vil blive kort;
for den gamle tapperhed
er endnu ikke død i italienske hjerter.

10

[Virtu contro al Furore
Prendera l'arme, e fia il combatter corto:
Che l'antico valore
Negli italici cuor non e ancor morto.]²

15

Il Principe, uddrag af kap. 26. Overs. J. C. Barh: *Machiavelli – Fyrsten*, Kbh. (1876). Sprogligt fornyet. Jf. W. K. Marriott: *The Prince by Nicolo Machiavelli*, London (1908)

² Den italienske digter Francesco Petrarca (1304-1374) og hans Canzone XVI "Italia mia etc."